

Jogi alapismeretek és szellemi tulajdon
Előadó: Gödölle István

Pót-pótzárthelyi Magyarország Alaptörvényéből
2011. december 1. 7.30 – 8.00

Kérdések és egy lehetséges válasz készlet

1. Mit mond az Alaptörvény Európával kapcsolatban, és milyen rendelkezéseket tartalmaz az Európai Unióról?

Válasz: Az Alaptörvény kinyilvánítja, hogy büszkék vagyunk arra, hogy népünk évszázadokon át harcokban védte Európát, tehetségével, szorgalmával gyarapította annak közös értékeit, és hogy nemzeti kultúránk gazdag hozzájárulás az európai egység sokszínűségéhez [Nemzeti hitvallás, 4. és 8. kinyilvánítás].

Magyarország az európai népek szabadságának, jólétének és biztonságának kiteljesedése érdekében közreműködik az európai egység megteremtésében. Az Európai Unióban tagállamként való részvétele érdekében Magyarország nemzetközi szerződés alapján – az Európai Unió alapító szerződéseiből fakadó jogok gyakorlásához és kötelezettségek teljesítéséhez szükséges mértékig – az Alaptörvényből eredő egyes hatásköreit a többi tagállammal közösen, az Európai Unió intézményei útján gyakorolhatja (a nemzeti szuverenitás részlegesen átruházható). Az ilyen nemzetközi szerződés kötelező hatályának elismerésére adott felhatalmazáshoz az országgyűlési képviselőt kétharmadának szavazata szükséges. Az Európai Unió joga – a vonatkozó nemzetközi szerződés keretei között – megállapíthat általánosan kötelező magatartási szabályt [E) cikk].

Az Országgyűlés tájékoztatást kérhet a Kormánytól az Európai Unió kormányzati részvétellel működő intézményeinek döntéshozatali eljárásában képviselendő kormányálláspontról, és állást foglalhat az eljárásban napirenden szereplő tervezetről. A Kormány az európai uniós döntéshozatal során az Országgyűlés állásfoglalásának alapulvételével jár el [19. cikk].

2. Miként rendelkezik az Alaptörvény a magyar nyelvről és a nemzetiségek nyelvéről?

Válasz: Az Alaptörvény rendelkezik arról, hogy Magyarországon a hivatalos nyelv a magyar, Magyarország védi az egyedülálló magyar nyelvet, valamint a magyar jelnyelvet, amely szintén a magyar kultúra része [Nemzeti hitvallás, 7. kinyilvánítás; H) cikk].

A Magyarországon élő nemzetiségeknek joguk van az anyanyelvhasználathoz, a saját nyelven való egyéni és közösségi névhasználathoz, saját kultúrájuk ápolásához és az anyanyelvű oktatáshoz [XXIX. cikk (1) bek.].

3. Milyen rendelkezések vannak az Alaptörvényben a nemzeti szimbólumokról és ünnepekről?

Válasz: Magyarország címere hegyes talpú, hasított pajzs. Első mezeje vörössel és ezüsstel hétszer vágott. Második, vörös mezejében zöld hármasként arany koronás kiemelkedő középső részén ezüst kettős kereszt. A pajzson a magyar Szent Korona nyugszik. Magyarország zászlaja három, egyenlő szélességű, sorrendben felülről piros, fehér és zöld színű, vízszintes sávból áll, amelyben a piros szín az erő, a fehér szín a hűség, a zöld szín a remény jelképe. Magyarország himnusza Kölcsey Ferenc Himnusz című költeménye Erkel Ferenc zenéjével. A címer és a zászló a történelmileg kialakult más formák szerint is használható. A címer és a zászló használatának részletes szabályait, valamint az állami kitüntetések sarkalatos törvény határozza meg [I] cikk].

Magyarország nemzeti ünnepei: március 15. napja, az 1848–49. évi forradalom és szabadságharc emlékére, augusztus 20. napja, az államalapítás és az államalapító Szent István király emlékére, és október 23. napja, az 1956. évi forradalom és szabadságharc emlékére. A hivatalos állami ünnep augusztus 20. napja [J] cikk].

Ezen kívül az Alaptörvény kinyilvánítja, hogy tiszteletben tartjuk a Szent Koronát, amely megtestesíti Magyarország alkotmányos állami folytonosságát és a nemzet egységét [Nemzeti hitvallás, 17. kinyilvánítás].

4. Miként rendelkezik az Alaptörvény a tudományos kutatásról, a művészeti alkotásról, a tanulásról, a tanításról és oktatásról, valamint az ezekkel kapcsolatos intézményekről?

Válasz: Magyarország biztosítja a tudományos kutatás és a művészeti alkotás szabadságát, továbbá a tanulás, valamint törvényben meghatározott keretek között a tanítás szabadságát. Tudományos igazság kérdésében az állam nem jogosult dönteni, tudományos kutatások értékelésére kizárólag a tudomány művelői jogosultak. Magyarország védi a Magyar Tudományos Akadémia tudományos szabadságát, valamint a Magyar Művészeti Akadémia művészeti szabadságát. A felsőoktatási intézmények (egyetemek, főiskolák) a kutatás és a tanítás tartalmát, módszereit illetően önállóak, szervezeti rendjüket és gazdálkodásukat törvény szabályozza [X. cikk].

Minden magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez. Ezt a jogot Magyarország a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező alapfokú, az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja [XI. cikk].

5. Milyen rendelkezéseket tartalmaz az Alaptörvény a miniszterelnökről?

Válasz: A miniszterelnök és a miniszterek a Kormány tagjai. A miniszterelnököt a köztársasági elnök javaslatára az Országgyűlés választja meg, megválasztásához az országgyűlési képviselők több mint a felének szavazata szükséges. A minisztereket a miniszterelnök javaslatára a köztársasági elnök nevezi ki. A miniszterelnök meghatározza a Kormány általános politikáját. A miniszterelnök megbízatásának megszűnésével a Kormány megbízatása is megszűnik. Az országgyűlési képviselők egyötöde a miniszterelnökkel szemben írásban – a miniszterelnöki tisztségre javasolt személy megjelölésével – bizalmatlansági indítványt nyújthat be (konstruktív bizalmatlansági indítvány). Ha az Országgyűlés a bizalmatlansági indítványt az országgyűlési képviselők több mint a felének szavazatával támogatja, ezzel bizalmatlanságát fejezi ki a miniszterelnökkel szemben, és egyben miniszterelnöknek megválasztja a bizalmatlansági indítványban a miniszterelnöki tisztségre javasolt személyt. A miniszterelnök is indítványozhat bizalmi szavazást (destruktív bizalmatlansági indítvány), ha ezen a bizalmi szavazáson az országgyűlési képviselők több mint a fele nem támogatja a miniszterelnököt, a miniszterelnök megbízatása megszűnik [16. cikk (1), (3), (4) és (7) bek.; 18. cikk (1) bek.; 20. és 21. cikk].

6. Milyen rendelkezéseket tartalmaz az Alaptörvény az ügyészségről?

Válasz: A legfőbb ügyész és az ügyészség az igazságszolgáltatás közreműködőjeként az állam büntetőigényét érvényesíti. Az ügyészség üldözi a bűncselekményeket, fellép más jogsértő cselekményekkel és mulasztásokkal szemben, valamint elősegíti a jogellenes cselekmények megelőzését. A legfőbb ügyész és az ügyészség törvényben meghatározottak szerint jogokat gyakorol a nyomozással összefüggésben, képviseli a közvádat a bírósági eljárásban, felügyeletet gyakorol a büntetés-végrehajtás törvényessége felett, valamint törvény által meghatározott további feladat- és hatásköröket gyakorol.

Az ügyészi szervezetet a legfőbb ügyész vezeti és irányítja, kinevezi az ügyészeket. A legfőbb ügyész kivételével az ügyész szolgálati jogviszonya az általános öregségi nyugdíjkorhatár eléréséig állhat fenn. A legfőbb ügyészt az ügyészek közül a köztársasági elnök javaslatára az Országgyűlés választja kilenc évre. A legfőbb ügyész megválasztásához az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges. A legfőbb ügyész évente beszámol tevékenységéről az Országgyűlésnek. Az ügyészek nem lehetnek tagjai pártoknak, és nem folytathatnak politikai tevékenységet. Az ügyészség szervezetének és működésének, a legfőbb ügyész és az ügyészek jogállásának részletes szabályait, valamint javadalmazásukat sarkalatos törvény határozza meg [29. cikk].